

Реферат на тему: "Кретьєн де Труа — автор артурівського роману"

Кретьєн де Труа

РЕФЕРАТ

на тему:

"Кретьєн де Труа —
автор артурівського роману"

Виклад артурівського сюжету в літературі поклав Гальфрід Монмутський, а потім протягом трьохсот років розробляли дуже багато авторів. Найбільший внесок зробив Кретьєн де Труа.

Кретьєн де Труа не був творцем жанру лицарського роману. Він не був першим, хто почав писати про лицарів Круглого столу, Артурівської епохи. Не він затвердив правила поведінки для ідеального лицаря. Але саме Кретьєн де Труа показав, як складно уживаються дві головні цінності, яким поклоняється лицар: васальне почуття зобов'язання і любов до прекрасної дами.

Про життя Кретьєна де Труа нічого невідомо: сюжетики і стиль його романів свідчать про отриману автором гарну освіту — звичайна доля клериків, — а натяки і присвяти вказують на тісний зв'язок Кретьєна де Труа з дворами графині Марії Шампанської [з 1164], по вказівках якої складений роман про Ланселота, і графа Пилипа Фландрського [1169-1188], для якого написаний роман про Персеваль, незакінчений через смерть автора.

Артурівський світ Кретьєна де Труа виник давно, існує дуже довго, по суті справи завжди, але існує поза зіткненням зі світом реальності, в іншому вимірі. Не випадково королівство Логр Артура не має в Кретьєна де Труа чітких границь, не локалізований географічно: Артур панує там, де існує дух лицарства. І навпаки: останній можливий лише завдяки Артурові, що є його втіленням і вищим гарантом. Королівство Артура стає в Кретьєна де Труа поетичною утопією, утопією не соціальною, а насамперед моральною.

У своїх романах Кретьєн де Труа відмовляється від докладного викладу всього життя героя. Він як би вибирає з вічної екзистенції артурівського світу типового героя і яскравий епізод, якому і присвячує роман. Тому в романі завжди один герой (його ім'ям звичайно і названий роман) і один конфлікт, навколо якого і концентрується вся дія. Можна, звичайно, говорити не про одного героя, а про одну любовну пару, але жінки в романах займають все ж таки підлегле місце, хоча часом вони грають дуже значну роль. Сконцентрованість сюжету навколо одного епізоду, у якому діє молодий герой, приводить до того, що король Артур, уособлення і захисник справжнього лицарства, практично не приймає участі в дії. Наскільки герой молодий, активний і здатний на саморозвиток, настільки король нескінченно мудрий, старий і, власне

кажучи, статичний.

Важливою особливістю романів Кретьєна де Труа є їх атмосфера щасливої любові, що наповнює, підносить уявлення про подвиг. Осмислена любов і осмислений подвиг йдуть рука об руку, вони звеличують людину, утверджують її право на глибоко індивідуальний, неповторний внутрішній світ.

Герой Кретьєнівських романів однотиповий. Він — лицар, але не це головне; він завжди молодий. Молодий Ерек ("Ерек і Еныда"), що вперше приїжджає до двору короля Артура; Івейн ("Івейн, чи Лицар Лева"), хоча й одержав уже визнання як член артурівського лицарського братерства, теж молодий, і основні авантюри йому ще мають бути; не представляє виключення і Ланселот ("Ланселот, чи Лицар Воза"), його характер теж у внутрішнім становленні, у русі, хоча і не перетерплює таких сильних змін, як характери Івейна і Ерека. Магістральний сюжет романів Кретьєна де Труа можна сформулювати так: "...молодий герой-лицар у пошуках моральної гармонії". Такі основні особливості артурівського роману Кретьєна де Труа

От як формулює суть романів Кретьєна де Труа Дж. Бреретон у книзі "Коротка історія французької літератури": "...нескінченні пригоди і подвиги зі зброєю в руках, любовні історії, зваби, полони. Самотня вежа, темний ліс, дівця на коні, злий гном — усі виникає в цікаво деталізованих описах і з працею може бути названо символікою"⁶¹. Ці романи будуються не на алегоричному чи символічному оповіданні; вони орієнтовані на міфологічне світосприймання, що й обумовлює їхню особливу композицію й особливе мотивування сюжету. "...Кретьєн де Труа може описувати ідеальний порядок у "безкрайнім" королівстві Логр, де усе підлегле волі справедливого короля Артура, а потім спокійно заявити, що лицар, що виїхав з королівського замка Камелот, відразу ж виявився в зачарованому лісі, що кишить супротивниками Артура".

Для автора в такому переході взагалі немає протиріччя: адже він описує дві різні реальності, міфологічно співіснуючі, але не взаємозалежні, і перехід героя з однієї в іншу миттєвий і їм самим не усвідомлюється. Дж. Бреретон виділяє двох тем, що цікавлять Кретьєна де Труа більше всього: "обов'язок лицаря по покликанню — честь і престиж воїна — і обов'язок стосовно його дами".

З творів Кретьєна де Труа до нас дійшли куртуазні романи: "Ерек" (Erec), що розробляє тему забуття лицарської доблесті заради любові; "Кліджес" (Cliges) — своєрідна переробка сюжету Тристана й Ізольди в дусі куртуазної тематики; "Лицар у візку" (Le Chevalier de la charrette), що затверджує в лит-рі сюжет любові Ланселота до королеви Джиніврі; "Івайн, чи лицар з левом" (Ivain), що знову розробляє конфлікт любові і лицарської доблесті; "Сказання про Граале, чи Персеваль" (Perseval), що з'єднує історію простеца Персеваля з містичними мотивами християнських апокрифів. Спірної залишається приналежність де Труа римованого "Життя Гвильєрма Англійського" і ін.

Міністеріал незнатного походження, зачинатель куртуазного стилю в північно-французькій лит-рі, Кретьєн де Труа у своїй сюжетикі й особливо у своїй концепції і зображенні любові коштує ще на стику двох епох.

Його сюжетика виявляє явне відштовхування від релігійної поезії і героїчного національного епосу, — Крет'єн де Труа перший вводить у куртуазну літературу *matiere de Bretagne* (романи "Erec", "Ivain", "Lancelot", "Perceval" розігруються на тлі двору короля Артура), засвоюючи в той же час античну (які надійшли до нас перекази Овідія) і візантійську (*Cliges*) романтичну тематику: але разом з тим він відкрито полемізує з "гріховним і ганебним" сюжетом Тристана й Ізольди, з його прославлянням необмеженої моці владики-любви (*Cliges*). І вже безперечний виступ (хоча й у куртуазній оболонці) далеких раціональної ясності куртуазного світогляду християнсько-містичних мотивів у "Perceval'e", з'єднаних з настільки ж некуртуазним вихваланням "простеца", до-рому відкривається таємне для мудрих світу цього.

Так само — якщо не більш чітко — подвійність КРЕТЬЄН де Труа виступає в його відношенні до жінки. Ранні романи дають образи, близькі до героїнь *Chansons de geste*: Енід, дружина Ерека, піддається суворим іспитам за порушення смиренності, що личить дружині, ("Erec"). Навпроти, у своїх піснях КРЕТЬЄН де Труа розвиває одне з основних положень нової концепції любові — навчання про куртуазне служіння замужній дамі як найбільш досконалій і гідній формі пристрасі.

Якщо у своїй сюжетикі і, зокрема, у своїй концепції любові Крет'єн де Труа коливається між старим феодально-церковним і новим світсько-куртуазним світоглядом, то в інших відносинах у його творчості ясно виступають ті риси, які дозволяють зближувати куртуазний світогляд зі світоглядом Ренесансу — раціоналізм і заглиблена увага до переживань особистості. Творчість Крет'єна де Труа прагне задовольнити той ідеал ясності і розумної гармонії, яка висувається поетикою куртуазного стилю: Крет'єн де Труа дорівнює чіткості і в композиції своїх романів, і в гнучкому двовірші з восьмискладників, і в майстерній побудові періоду, і в настільки типових для розумового стилю прикрасах — алегоріях і грі слів. Разом з тим довгі міркування про переживання діючих осіб, їх монологи і міркування, що перебивають авантюрну фабулу лірико-дидактичним матеріалом, свідчать про перенесення уваги на психологічні проблеми; і Г. Паріс справедливо називає романи Крет'єна де Труа "проблемними романами" (*romans a these*).

Питання про те, чи є легендарний король Артур і лицарі Круглого столу реальними історичними персонажами, чи чарівні воїни лише плід фантазії їхніх народів, що створили, хвилював різних учених, що, спираючись на звід легенд про чудесного монарха, пропонували свої версії міфу.

Вперше король Артур згадується у валлійській епічній поемі "Гододдін", що з'явилася приблизно на початку нашої ери. Тут говориться про деякого "могутнього воїна". Потім він переходить в інші ранні літературні пам'ятники, де Артур діє в образі кельтського полководця, що хоробро боровся проти саксонських завойовників Британії. В історичних хроніках про Артура згадують як про завойовника Західної Європи, після чого образ іде цілком у владу мистецтва. Про короля-лицаря пишуть Крет'єн де Труа, Томас Мелори, Теннісон, створює свою музику Ріхард Вагнер. Завдяки цим і багатьом іншим анонімним авторам образ Артура поступово обростає романтичними рисами, що

ховають риси реального монарха. Чарівник Мерлін, чудесний острів Авалон, меч "Ескалібур", Грааль немов свідомо ховають дійсного лицаря, не даючи можливість довідатися древню таємницю.

ЛІТЕРАТУРА

- * Історія англійської літератури. — М., 1993. — Т. 1. — С. 86.
- * Культурологія. Теорія й історія культури. — М., 1996. — С. 146.
- * Brereton G. A History of French Literature. — L, 1981. — P. 19.